

הספינה 'נירית' – San Antonio

מאת יהודה בן-צור

ערכה במהלך מלחמת העצמאות 6 הפלגות עם עולים, רובם גח"ל.

שירתה במערכת העלייה במחצית השניה של 1948. במרץ 1948 הוכנה בגאאטה, איטליה, להסעת עולים. בשלב זה נשקלה האפשרות להשתמש בה להשתלטות על הספינה 'לינו', שהובילה רכש ערבי מנמל רייקה-פיומה (מבצע 'שלל-2')¹. ב-19/6 יצאה מנאפולי² ליוגוסלביה והגיעה לבאקאר ב-27/6. ב-1/7 1948 יצאה מיוגוסלביה עם עולים³.

מקור	הסבר ופרשנות
8 יולי 1948 – ע"ב. עוברת תחת קריטה. מובילה מ'יורם' 750 איש.	ע"ב – הכוונה לעליית גח"ל. מפליגה מנמל באקר, יוגוסלביה, מדרום לכרתים, עם 675 איש. המלווים: מפקד – ראובן הירש, מאיר רוט, 'הגדעוני' אהרן מיכאלי וד"ר סיקולר.
16 יולי – יצא מ'ארנון'.	הגיעה לחיפה ב-10/7 והביאה עמה גם 34 ארגזי רפואות". יצאה ב-13/7.
21 יולי – בדרך ל'סידני'.	בדרכה למרסיי. הגיעה לנאפולי ב-24/7.
25 יולי - חזרה מנסיעתה הראשונה מ'יורם' ל'ארנון' ופניה ל'סידני'. מחכה בנ. לפגישה עם 'ההר' להתאמת פעולה.]'ההר'- נסע פעם עם ציוד ופעם עם נוסעים ולהבא תמשיך עוד פעם עם עולים]	השלימה את נסיעתה הראשונה מיוגוסלביה ארצה. בדרכה להעלות עולים במרסיי, נכנסה לנאפולי ע"מ לתאם פעולה עם 'ההר' המיועדת להסעה נוספת של עולים.
26 יולי - מחכה לבא 'ההר' בכדי לקחת את הזרים מ'סידני' ולצאת ל'סידני' ⁴ .	ממתינה ל'ההר' להעביר ממנה מלחים זרים, שהוברחו מקפריסין ומיועדים למרסיי.
29 יולי – בדרך ל'סידני'. טרם הוקם קשר מ'סידני' אליה.	יצאה מנאפולי ב-28/7, בדרכה למרסיי. לא הוקם עדיין קשר עם מרסיי.
30 יולי – לפי חשבונו צריכה כבר להיות ב'סידני'. טרם קבלנו אישור.	אמורה היתה להגיע למרסיי (למעשה עזבה באותו יום בדרכה ארצה).
1 לאוגוסט – ע"ב. בדרך ל'ארנון'. צריכה להתקיים פגישה בשביל להוריד את המזוודות של האיטלקים ולראות למה היא לקחה רק 350 איש.	עליית גח"ל. בדרכה ארצה לאחר העלאת העולים במרסיי. מתוכנן מפגש, כנראה בקרבת נאפולי, לקבלת מזוודות של אנשי צוות איטלקים. מורת רוח מקליטת 350 איש במקום 500.
3 לאוגוסט – בדרך ל'ארנון' עם 350 עולים.	בדרכה ארצה עם 350 עולים.
6 לאוגוסט - "	הגיעה ארצה ב-7/8. יתכן והמלווה אר'קה פלד הפליג עד לנאפולי.
17 לאוגוסט – יצא מ'ארנון' ב-12/8. יש לנו כבר קשר אתה.	השלימה את הפלגתה השניה ויצאה מהארץ ב-12/8, בדרכה לאיטליה. הוקם קשר ⁵ .
19 לאוגוסט – מתקרבת אלינו (באה מ'ארנון')	מתקרבת לאיטליה. ב-22/8 הגיעה לנאפולי ורק ב-28/8 המשיכה למרסיי להעלות עולים נוספת (ויצאה ב-1/9 ארצה).
5 לספטמבר – מתקרבת למיצר. הים סוער. (450 איש).	מתקרבת למיצר מסינה בים סוער עם 410 עולים (עפ"י דו"ח המלווה).
6 לספטמבר – עברה את המיצר ?	חצתה את מיצר מסינה ?
7 לספטמבר – עברה את המיצר (ל'ארנון').	חצתה את מיצר מסינה בדרכה ארצה.
8 לספטמבר – מתקרב לכריתה.	מתקרבת לכרתים.
9 לספטמבר – בקשר עם הארץ.	הוקם קשר עם הארץ.
13 לספטמבר – ב'ארנון'.	בארץ ב-14/9.
14 לספטמבר – הגיע ל'ארנון' [רב החובל - Olivero Salvatore].	הגיעה ארצה ב-14/9. השלימה את הפלגתה השלישית.

הגיעה ארצה ב- 14/9 עם 413 עולים.	16 לספטמבר – 14/9 הגיע ל'ארנון'. (413 עולים).
יצאה מהארץ ב- 16/9.	18-19 לספטמבר – עזבה את 'ארנון'
מתקרבת למיצר מסינה בדרכה לנאפולי.	21 לספטמבר – מתקרבת למיצר (הולכת לנון).
תגיע מחר, 23/9, לנאפולי.	22 לספטמבר – מגיע מחר בבוקר לנון.
נכנסה לנאפולי רק ב- 24/9	25 לספטמבר – 21/9 נכנסה לנון.
עדיין בנאפולי. תהיה מוכנה להפלגה ב- 1/10	27 לספטמבר – עומדת בנון. תהיה מוכנה להפלגה ב- 1/10.
בתיקונים בנאפולי. תהיה מוכנה ב- 1/10.	29 לספטמבר – עומדת בעבודות בנון. תהיה מוכנה ל- 1/10.
מחר, 2/10 יעמיסו את המזון ל- 450 איש. מיועדת למרסיי. (יצאה ב- 4/10).	1 לאוקטובר – מחר מעמיסים את המזון (450 איש). ילך ל'סידני'.
הגיעה למרסיי ב- 7/10.	8 לאוקטובר – הגיע 7/10 ל'סידני'.
הפליגה ממרסיי ב- 9/10 בדרכה ארצה. מתקרבת למיצר מסינה.	12 לאוקטובר – מתקדמת למסינה (כוון 'ארנון').
בדרכה ארצה.	14 לאוקטובר – הולכת ל'ארנון'.
בדרכה ארצה (מזה 3 ימים אין אתה קשר).	16 לאוקטובר – הולכת ל'ארנון' (שלושה ימים אין הודעה מהכלי).
ממשיכה ארצה. עדיין אין עמה קשר.	17 לאוקטובר – בדרך ארצה (מה- 13/10 אין הודעה מהכלי).
הגיעה ארצה ב- 19/10. השלימה את הפלגתה הרביעית.	20 לאוקטובר – הגיע אתמול ל'ארנון' (אין הודעה רשמית).
יצאה מהארץ ב- 21/10.	21 לאוקטובר – עזבה את 'ארנון' 21/10.
"	23 לאוקטובר – ב- 21/10 עזבה את 'ארנון'
"	24 לאוקטובר – ב- 21/10 עזבה את 'ארנון' (פרטים עוד אינם).
בדרכה מהארץ חוצה את הים היוני.	26 לאוקטובר – הולכת מ'ארנון'. נמצאת באמצע הים היוני.
הגיעה לנאפולי. אמורה לצאת מחר למרסיי. יצאה רק ב- 30/10.	28 לאוקטובר – צריכה לצאת מחר בערב ל'סידני' מנון.
תגיע מחרתיים מנאפולי למרסיי. (הגיעה ב- 2/11).	31 לאוקטובר – בדרך מנון ל'סידני'. תגיע מחרתיים ל'סידני'.
הפליגה ממרסיי ב- 4/11.	3 לנובמבר – נמצא ב'סידני' (בכתב יד: עזבה את 'סידני').
בדרכה ממרסיי ארצה עם עולים.	7 לנובמבר – נמצא בדרך מ'סידני' ל'ארנון' עם עולים.
חוצה את מיצר מסינה בדרכה ארצה עם עולים.	8 לנובמבר - ב- 4/11 עזבה את 'סידני' ל'ארנון' עם עולים. עוברת המיצר.
נמצאת במרכז הים היוני, בדרכה ממרסיי ארצה. מהירותה – 8.2 קשר.	9 לנובמבר – הולכת מ'סידני' ל'ארנון' עם עולים. נמצאת באמצע הים היוני. 8.2 קשר.
בדרכה ארצה ממרסיי עם עולים הקימה קשר עם הארץ.	10 לנובמבר – עומדת בקשר עם 'ארנון'. הולכת עם עולים מ'סידני'.
אמורה להימצא בקרבת הארץ. מה- 9/11 אין עמה קשר.	12 לנובמבר – נמצא ע"י 'ארנון' (מה- 9/11 אין ידיעה מהכלי).
אמורה היתה להגיע כבר ארצה. (הגיעה ב- 13/11).	14 לנובמבר – צריכה להיות כבר ב'ארנון' (אין ידיעות ממנה).
הקימה קשר עם הארץ וככל הנראה הגיעה	16 לנובמבר – עומדת בקשר עם 'ארנון'.

לשם. מה- 9/11 אין לנו ידיעות עליה.	מה- 9/11 אין ידיעות. כנראה ב'ארנון'.
הגיעה ב- 13/11 ממרסיי ארצה עם עולים. השלימה את הפלגתה החמישית.	18 לנובמבר – ביום 13/11 הגיע ל'ארנון' עם עולים מ'סידני'.
ב- 16/11 הפליגה מהארץ לנאפולי.	20 לנובמבר – ביום 16/11 עזב את 'ארנון' בכונן נון.
בדרכה מהארץ תיכנס לנאפולי ב- 24/11 ותמשיך למרסיי.	22 לנובמבר – מחרתיים בבוקר תיכנס לנון (בדרך מ'ארנון'). תמשיך ל'סידני'.
הגיעה לנאפולי.	24 לנובמבר – ב- 24/11 הגיע לנון.
אמורה לצאת מנאפולי למרסיי.	26 לנובמבר – הערב צריכה לצאת ל'סידני' מנון.
יצאה מנאפולי ונמצאת בדרכה למרסיי.	28 לנובמבר – בדרך ל'סידני'. יצאה מנון.
במרסיי.	1 לדצמבר – נמצאת ב'סידני'.
ככל הנראה יצאה עם עולים ממרסיי ארצה. עדיין לא הוקם קשר.	3 לדצמבר – כנראה בדרך מ'סידני' ל'ארנון' עם עולים. אין עוד קשר.
מתקרבת למיצר מסינה בדרכה ממרסיי עם עולים.	5 לדצמבר – בדרך מ'סידני' ל'ארנון' עם עולים. מתקרבת למיצר.
בדרכה ממרסיי ארצה נמצאת בקרבת כרתים.	7 לדצמבר – נמצאת ע"י כריתה. כוון 'סידני'-ארנון'.
אמורה להיות בארץ.	10 לדצמבר - ? כנראה ב'ארנון'.
הגיעה ארצה והשלימה את הפלגתה השישית. (הביאה עמה גם ציוד לחיל הקשר" ⁶)	12 לדצמבר – כנראה ב'ארנון'. אין הודעה.
עדיין בארץ. יתכן שפעילותה הופסקה בשל מצב הים בחודשי החורף.	19 לדצמבר עד 31 לינואר 1949- נמצא ב'ארנון'.

בהתקרבה לחיפה ערב סיום ההפוגה הראשונה, ב-8.7.48, נשלח מברק ל'מוסד':
 "ביכולתנו להגיע לקיסריה מחר בחצות. מה הוראותיכם? בצהרי ה- 9.7.48 דווחה הספינה: "כרגע עברו עלינו [על ידנן] ארבע אוניות מלחמה כמראה של "המנוולים" [הבריטים]. ובהמשך נשאלו השאלות הבאות: "...האם אפשר להוציא האנשים לספון? ...האם אצטרך להוריד המכשירים [המסדר-מקלט] לסליק"? .
 תשובת 'המוסד': "אין צורך בסליק. חיפה הוא הנמל של מדינת ישראל".
 באותו יום 9.7. נשלח גם מברק אישי מראובן הירש-יתיר ל'מיכאל' [כינוי של משה כרמיל, מזכיר 'המוסד' בת"א]: "נא להודיע לחברה שלי [יעל] בקיסריה שתבוא למקום העבודה". (המברקים ועדכון תאריכים בגוף המסמך נעשו מתיק 'נירית' - עיזבונו של זקימוביץ⁷).
 הערה: בשלב מסוים נרשמה ברישומי צי הסוחר הישראלי - מס' רישום 55⁸.

¹ . עדה סרני, 'ספינות ללא-דגל', עמ' 4-183.
² . פתק בכתב ידו של זקימוביץ: "18.6 מנאפולי, זאב'יק [רותם-גולדשטיין 'רוברטו']: הערב צריכה לצאת 'נירית'. ממייק [הררי]: אבינועם [קופשטיין-אדם 'הגדעוני'] יעלה ב'ורם' [יוגוסלביה].
³ . הביאה עמה גם "34 ארגזי רפואות לצבא". מברק מהספינה ל'מוסד' בארץ מה- 9.7.48.
⁴ . פתקים בכתב ידו של זקימוביץ: (1). "לזאב'יק [בנאפולי]. לעצור את 'הנירית' בשביל שתיקח את האנשים מההר'. ייתכן ש'ההר' לא תהיה ברשותנו" [רמז שתועבר למערכת הרכש]. (2). 'הנירית' תפליג אחרי ההעברה. על 'סידני' [מרסיי] לצייד אותה. להעמיס 5 טון דלק...".
⁵ 'הגדעוני', יהודה פיס הפליג מחיפה עד נאפולי והועבר ל'אנצו סרני' בדרכה למרסיי.
⁶ מברק מס' 12 מה- 11.12.48 מיוסף ברפל, 'המוסד לעליה' בארץ לצרפת: "העבירו לי העתקה בעניין מכשירי 'שמשוני' [כינוי של יאן מפקד חיל הקשר] שנשלחו ל'נירית'. ייתכן שיהודה פיס היה 'הגדעוני' בהפלגה זו?
⁷ שיחת הבהרה עם ראובן יתיר, ימאי פלי"ם, ששרת כמפקד 'הנירית' עד ספט' 1948.
⁸ מידע מרב חובל הלל ירקוני, החוקר את התפתחות צי הסוחר הישראלי.